

EL LLENGUATGE

El pretèrit

Com se sap, la llengua moderna, en la seva expressió parlada i col·loquial, ha substituït del tot, o gairebé del tot, el temps anomenat pretèrit perfet d'indicatiu, que és un temps simple, per un pretèrit perifràstic, és a dir, per una perífrasi constituïda per les formes *vaig, vas, va, vam, vau* i *van*, (les tres primeres i la darrera integrades també en la conjugació actual del verb *anar*) i l'infinitiu del verb que cal conjugar. Així, avui no solem dir *Em digué que no* o *Ens veiérem fa un any*, sinó *Em va dir que no* i *Ens vam veure fa un any*. En la llengua literària, però, com també és ben sabut, trobem ben sovint usat el pretèrit perfet, llevat de les formes de primera persona del singular, que són les més arcaïtzants.

Hom convé a considerar facultatiu l'ús del pretèrit perfet o del pretèrit perifràstic. No insistirem ara sobre les raons, sovint exposades, que poden decidir aquesta tria: desitgem, únicament, cridar l'atenció sobre el fet que la tria de les formes del pretèrit perfet sembla fer que alguns, especialment en el llenguatge de la informació, adaptin l'ús d'aquest pretèrit al que té en castellà.

En l'expressió d'una acció passada i realitzada del tot (*perfet* vol dir «fet del tot») concorren el temps que comentem i el temps compost anomenat pretèrit indefinit, format pel present d'indicatiu del verb *haver* i el participi passat del verb a conjugar: *Va venir* (o *Vingué*) indica una acció més anterior que *Ha vingut*. En aquest punt, el català té posició intermèdia entre el castellà i el francès: el castellà usa el seu pretèrit perfet per a indicar una acció esdevinguda fa poca estona, mentre que el francès actual tendeix a recórrer al seu pretèrit indefinit per a la indicació d'accions esdevingudes temps ha.

En català, en canvi, si bé diem *Ahir vam anar a la muntanya* i *Abans d'ahir van caure quatre gotes*, recorrem al pretèrit indefinit quan ens cal explicar allò que ha tingut lloc en el mateix dia en què ho contem: *Aquest matí ha vingut en Pere* i *Fa un moment que l'he vist*. Aquest és el nostre ús, que no coneix cap vacil·lació en el llenguatge espontani.

Hi ha, però, informadors radiofònics que diuen: *El president rebé aquest matí ... El conseller assistí avui a la ...* L'ús legítim (però innecessari) del pretèrit simple en lloc del perifràstic no ha de servir per a l'expressió d'accions esdevingudes en el dia d'avui.

Albert Jané